

Et møde med Oscars Pettiford- og Dexter Gordon – af Kai Mohr Petersen

Den 11. juli 1959 præsenterede Holbæk Jazzklub ved en koncert på Slotsmarksskolen en kvartet, der bestod af Stan Getz, tenor sax, Jan Johansson, klaver, Oscar Pettiford, bas og Pedro Biker på trommer. Oprindeligt skulle Pettifords makker fra Cafe Bohemia i New York, den legendariske trommeslager Kenny Clarke, have været med, men han var blevet syg. En anden berømt amerikaner, Elvin Jones, skulle have erstattet ham på trommer, men han nåede ikke frem. I stedet blev Pedro Biker engageret, men han havde naturligvis ikke det samme format, som de to amerikanere. Alligevel blev koncerten en stor succes i musikalsk henseende, medens der økonomisk var tale om et stort underskud. Da koncerten begyndte skinnede solen, men under koncerten begyndte det at regne og tordne. Det fik Pettiford til at udbryde: "Another drummer up there!" og han opfordrede Stan Getz til at spille "Stormy Weather", dog uden resultat. Men det var typisk for Pettiford at tage det på den humoristiske måde.

Om aftenen var der så jazzbal på Hotel Isefjord med musik af Eagle Band og Jørgen Kragerups kvintet. Her var det så, at jeg mødte Oscar for første gang.

Hvem var egentlig denne Oscar Pettiford, der mellem venner i USA blot blev kaldt O.P? Her i Danmark blev han oftest bare kaldt ved sit fornavn Oscar. Oscar var indianer og ud af en musikalsk familie. Faderen var halvt neger og halvt Cherokee-indianer. Moderen var fuldblods Choctaw-indianer og danse- og musklærerinde..

Oscar spillede klaver, guitar, trompet og trombone som barn og bas fra han var fjorten år gammel - bl.a i familieorkestret, der turnerede i Midtvesten. Efter at familieorkesteret var blevet opløst i 1941, spillede Oscar i Minneapolis med lokale grupper. Han spillede også jam med den legendariske guitarist Charlie Christian ved flere lejligheder – og denne blev en vigtig inspirationskilde for Oscars udvikling som bassist (andre var Jimmy Blanton og Walter Page).

I begyndelsen af 1943 kom Oscar med i Charlie Barnets orkester.

Den 15. februar 1943 blev en historisk dag for Oscar. Her gik han to miles i 23 graders kulde uden handsker med sin bas under armen for at jamme på Savoy Hotel i Chicago med Charlie Parker og Dizzy Gillespie for første gang. Her jammede de over "Sweet Georgia Brown", som blev optaget på en acetate-disk. Den eneste optagelse, der eksisterer med Oscar og Parker sammen. Da Charlie Barnets orkester nåede New York, forsvandt Oscar ind på Mintons Playhouse, hvor han i fire måneder spillede sammen med Thelonius Monk og Kenny Clarke. Herefter var Oscar klar til at begynde sin karriere som boppens første bassist i New York.

Det er ikke svært at forklare Oscars ledende rolle som bassist i New York fra 1943. Hans instrumentale håndelag var enestående, selvom han havde udviklet sit eget system. Dertil kom hans lidenskabelige engagement i jazzmusikken, så han hurtigt blev accepteret af både unge og ældre musikere. Sværere er det at forklare hans lederskab. Hans adfærd må betragtes som irrationel i modsætning til f. eks. Duke Ellington's, som Oscar spillede hos i tre år. Han havde et heftigt temperament og han fik hurtigt et alkoholproblem i omstillingsprocessen til sin nye rolle som den mest efterspurgte bassist i New York. Hovedingredienserne i Oscars basspil var blues og lyrik, som han særlig kunne udtrykke i sine soli.. Hans force i rytmespillet var foruden den perfekte intonation, at hans basgange var melodiose, og at han benyttede sig af udvidede harmonisekvenser. Han spillede også meget mere staccato end andre bassister.

Oscar opnåede i sin tid i New York at spille og indspille med de mest betydningsfulde musikere lige fra Armstrong og Art Tatum til Miles og Coltrane. Og hans basspil blev tidligt belønnet af jazztidsskrifterne. Han vandt allerede i 1944 og 45 Esquires afstemning som

bedste bassist og Metronomes i 1945. Senere vandt han flere år i træk Down Beats afstemninger. Desuden indspillede han et hav af plader både under eget navn og andre musikeres navne. Også her var han meget efterspurgt på grund af, at han kunne afstemme sit basspil efter forskellige stilarter. Han begyndte også tidligt at komponere.

2.

Når man skal vurdere Oscars indsats i jazzmusikken, medens han virkede i USA, så var han først og fremmest basforyner. Desuden blev det også ham, der tog celloen op som biinstrument

Oscar var også en af hovedmændene bag den nye musik – beboppen, som den blev kaldt. Således ledede han sammen med Dizzy Gillespie på Onyx Club på 52nd Street jazzens første beboporkester. Han startede også det første bebop bigband.

I 1958 tog Oscar tog til Europa med gruppen: ”Jazz from Carnegie Hall”, på en turné der startede i Manchester i England .

Efter turneen var forbi, rejste de andre musikere tilbage til USA, medens Oscar valgte at blive i Europa. I første omgang var det Tyskland, der fik mest glæde af ham, da han bosatte sig i Baden-Baden. Sidst i 1958 var han involveret i en alvorlig bilulykke i Østrig, som gav ham et stort ar i panden. Men om ulykken havde noget med hans tidlige død at gøre, ved man ikke. Dog klagede han herefter ofte over hovedpine.

Da Oscar blev engageret til at spille med Stan Getz på Cafe Montmartre ventede man i Tyskland, at han efter dette gæstespil ville vende tilbage til Baden-Baden. Men Oscar foretrak at blive i København og bosatte sig her i sommeren 1959.

Men alt det, der her er beskrevet om hans liv og karriere, vidste jeg kun lidt om, da jeg den 11. juli 1959 rakte ham en 25 cm LP med titlen: ”The New Oscar Pettiford Sextet” på plademærket Debut (OJCCD-1926-2). Det var så meningen, at han skulle skrive sit navn på omslaget, hvilket han også gjorde. Men desuden havde han bemærkninger om sit ydre på omslaget og Charlie Mingus’ basspil, idet han selv frekventerede celloen på pladen. Quincy Jones har i sin selvbiografi beskrevet Oscar som en smuk mand med et majestætisk udseende og trekvart skaldet. Det første kan nok diskuteres, men jeg må indrømme, at majestætisk så han ud som han sad dér og hørte musikken ved jazzballet om aftenen og drak sin whisky. Det varede ikke længe, før jeg opdagede, at Oscar var meget generøs, idet han inviterede mig på et stort glas whisky ved hans og Stan Getz’ bord. Jeg spurgte straks: ”Hvordan lærer man at spille bas?” Men Oscar besvarede ikke mit spørgsmål, men sagde: ”First drink, then talk!” Det var selvfølgelig meget godt, men når man er ung og utålmodig, kan det som bekendt være svært at vente. Svaret fik jeg først, da vi tog afsked med hinanden senere på aftenen, idet han sagde: ”Kom ned i Montmartre. Jeg spiller der og lyt og iagttag mit spil”! Det var jo sådan han selv havde lært det.

Men da jeg ikke havde Oscars naturlige evner, begyndte jeg at gå til spil hos kgl. kapelmusikus Oscar Hegner, der boede på Vesterbrogade ligesom Oscar. Derfor talte vi om de to Oscars på Vesterbrogade, der dækkede hver sin halvdel af basspillet – jazz og klassisk.

Senere gæstede Oscar Holbæk Jazzklub sammen med danske musikere, og det var meningen, at han og hans orkester skulle have spillet til klubbens femårs jubilæum den 10. september 1960. Forinden havde klubbens formand, Aksel Martekilde bedt mig besøge Oscar, fordi han ikke havde modtaget hans kontrakt i underskrevet stand. Så på vej hjem fra spil hos den ene Oscar gik jeg op til den anden Oscar, der ikke boede langt væk på samme gade. Hans samleverske var hjemme og ringede rundt og fik fat i Oscar, der snart efter ankom med en sværm af beundrere efter sig. Oscar og jeg gik afsides, og jeg forklarede ham problemet. Derefter rev Oscar lågen på et gammelt jalousiskab ned med lynets hastighed. Han havde åbenbart en god sag! Det viste sig da også, at han havde papirerne i orden. Og han afsluttede sit vredesudbrud med ordenen: ”Have Oscar Pettiford not sent the papers?” Det måtte jeg bekræfte. Og herefter var Oscar et stort smil og tilbød en øl, hvilket jeg dog afslog. Jeg forlod ham med ønsket om, at vi fik et godt jubilæum sammen. Det var sidste gang, jeg så Oscar.

Ved hans død mistede jazztenen et af sine største talenter. Han sørgede for, at det danske jazzliv kom til at køre på skinner. Og ude i Europa øvede han en ligeså stor indsats. Og det var fordi hans lidenskabelige engagement i jazztenen rakte ud over, hvad man i virkeligheden kunne forlange. Oscar døde på Frederiksberg Hospital af en polioliignende virus den 8.

3.

september 1960. Kort før sin 38. års fødselsdag. Og kun to dage før jazzklubben jubileum, som man valgte at aflyse ved meddelelsen om Oscars død.

Efter hans død mindedes Dizzy Gillespie hans indsats og manglende anerkendelse for samme i tidsskriftet Jazz Review: "One guy who has been sadly neglected in the history of modern music, I think, is Oscar Pettiford". Og i et interview i Down Beat i 1981 udtalte multi-bassisten Buell Neidlinger: "To my mind, Oscar was the greatest bassist who ever lived. The man was a monster – he had the most beautiful intonation and time".

Oscars motto var: "put all your love into the instrument" (Citat: Tod Coolman).

Og det var en af Oscars fortjenester, at han aldrig gjorde det sværere, end det var. Med denne konstatering vil det være rigtigt at slutte med Oscars løfte til sit instrument, idet han i et interview i 1957 lovede Nat Hentoff: "...When I finish, the bass will be down front where it belongs". Og man må jo sige, at Oscar holdt sit løfte.

Dexter Gordon og det gamle "Hotel Iseffjord".

Da Dexter kom til Danmark var han 39 år gammel og i sit livs form. Han var skaberen af det moderne tenorspil med Lester Young og Charlie Parker som de to vigtigste inspirationskilder. Han havde i New York i 1961 indspillet for Blue Note "Doin Allright" og "Dexter Calling". Og i 1962 indspillede han for samme pladeselskab "A Swingin Affair" og "Go".

Men disse fire og femstjernede plader var endnu ikke kommet til Danmark, så vi havde kun hørt eksempler fra Dexters bebopperperiode som f.eks. pladen på Savoy "Dexter Rides Again". Men i de mellemliggende år havde Dexter udviklet sig kolossalt og spillede meget moderne ved sin ankomst til Montmartre i oktober 1962.

Dexter var fra Los Angeles og er født den 27. februar 1923.

Dexters far var læge og havde så prominente patienter som Duke Ellington, Lionel Hampton og Marshall Royal.

Dexter blev allerede medlem af Lionel Hamptons orkester i en alder af 17 år. Og han har senere fortalt, at han følte sig så usikker på sig selv på det tidspunkt i sin musikalske udvikling, at han begyndte at tage stoffer. Alligevel blev han i orkestret i tre år, førend han vendte tilbage til Los Angeles. Han spillede derefter en kort overgang hos Louis Armstrong. Men højdepunktet i hans bigband-karriere var de halvandet år han spillede i Billy Eckstines orkester. Her spillede han sammen med en anden tenorspiller, Gene Ammons.

I de følgende år var Dexter free-lance i New York, hvilket gav mulighed for at udvikle sig yderligere i selskab med musikere som Dizzy Gillespie og Charlie Parker.

Fra 1946 opholdt Dexter sig mest på den amerikanske vestkyst, nærmere betegnet Los Angeles. Han spillede bl.a. sammen med tenorsaxofonisten Wardell Gray indtil 1955, hvor Gray blev fundet død af en overdosis heroin, da han spillede i Las Vegas.

Det var medvirkende til, at Dexter gik en af de mørkeste perioder i sit liv i møde. Foruden et par mislykkede ægteskaber, var han nu så afhængig af stoffer, at han blev fængslet for besiddelse af narkotika. Han tilbragte to år i det åbne fængsel, Chino. Og senere i 1950'erne afsonede han fængselsdomme i statsforvaringsanstalten i Fort Worth i Texas. Og han var indsat til afvæning på narkeofvænningsanstalten i Lexington i Kentucky. Endelig var han i 1959 indsat i det lukkede Folsom fængsel i flere måneder på grund af overtrædelse af prøveløsladelsesreglerne.

Det positive i denne periode var, at han i fængslet havde mulighed for at øve sig og spille sammen med fængslets grupper og orkestre. Det negative var, at han mistede det såkaldte "cabaret card", der gav tilladelse til at spille på klubber og restauranter, hvor der blev udskænket alkohol.

Men han måtte gerne indspille plader. Og i 1955 indspillede han for Bethlehem pladen "Daddy plays the Horn", hvor han tydeligt er på vej tilbage med nye idéer. Han mente forøvrigt selv, at opholdet i fængslerne havde frelst hans liv på grund af det narkotiske fængselsmiljø.

2.

I 1960 medvirkede han i Jack Gelbers skuespil "The Connection", hvor han både var skuespiller, orkesterleder og komponist. Efter turneen tog han til New York, hvor han begyndte indspilningen af sine epokegørende tidligere nævnte plader. Men Dexter kunne ikke arbejde på klubberne i New York på grund af den manglende spilletilladelse. Derfor sprang han til, da Ronnie Scott tilbød ham en måneds engagement på sin klub i London. Og samtidig lovede Ronnie Scott Dexter at prøve på at skaffe ham engagementer andre steder i Europa.

Og det førte til, at Dexter i oktober 1962 indledte sit gæstespil i Montmartre. Han blev her i femten år, og det blev en stor kærligheds-affære mellem Dexter og danskerne. Og Dexter er vel nok den amerikanske jazzmusiker, der har gjort mest for at lære danskerne og deres sprog at kende.

Dexter gik således på aftenskole for at lære det danske sprog rigtigt. Og han brugte det f.eks. til introduktionen af sine musikere. Men i introduktionen af den enkelte melodi var det på både engelsk og dansk:

"...vores første nummer i aften er en meget smuk standard, der handler om kærlighed - old love-new love - everything but true love-love for sale". Dexter kom til Danmark på et tidspunkt, hvor det ikke var in i tiden at beskæftige sig meget med publikum. Nu kom så Dexter, der charmerede og henvendte sig direkte til publikum. Han citerede undertiden endda teksten for publikum for at de bedre kunne forstå musikken. En ting som Dexter havde lært af Lester Young. Tekstens betydning for udførelsen af improvisationer over melodien.

En anden ting Dexter lagde vægt på var, at melodien skulle spilles, så publikum kunne danse til den. Dexter var sig hele tiden bevidst, hvor meget publikum betød for hans egen succes.

Og succesen den var hjemme. Men han kom ikke sovende til den. Han har selv beskrevet, hvilket knokkelarbejde det var at arbejde med danske musikere i starten. Oscar Pettiford var begyndt at arbejde med danske og svenske musikere. Men nu måtte Dexter viderføre arbejdet i sin fritid. Han var her henvist til obskure øvelokaler rundt om i København. Men hans indsats bar frugt, hvilket tydeligst kunne høres på hans danske rytme-duo med NHØP, som Dexter introducerede som: "Count Basie's favourite bassplayer" og trommeslageren Alex Riel, som Dexter kaldte "den tapre barber fra Vanløse".

Endvidere betød hans turnevirksomhed en masse inspiration for jazz-ungdommen. Klubberne i provinsen tog også godt imod Dexter. Han spillede ofte i Holbæk Jazzklub og var også med til det sidste jubilæum, der blev afholdt på Hotel "Isefjord" i 1970. Af en eller anden grund holdt Dexter meget af at spille der. Han blev ved med at spørge til "det gamle hotel", selv om han flere gange havde fået at vide, at det desværre var revet ned. Måske har det været den særlige ånd, der herskede blandt publikum. Den respekt publikum nærrede for jazzten, der kom til udtryk igennem den lydhørhed, der herskede i klubben.

Selvom Dexter betegnede sine femten års ophold i Danmark som sine hidtil bedste år, så forlod Dexter i 1977 Danmark for at bosætte sig i USA permanent.

I Danmark manglede han konkurrence, som han anså for ganske nødvendig.